Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (druga izba)

z dnia 24 września 2019 r.*

[Tekst sprostowany postanowieniem z dnia 30 stycznia 2020 r.]

Znak towarowy Unii Europejskiej – Postępowanie w sprawie unieważnienia prawa do znaku – Słowny unijny znak towarowy Crédit Mutuel – Bezwzględne podstawy odmowy rejestracji – Charakter opisowy – Brak charakteru odróżniającego – Charakter odróżniający uzyskany w następstwie używania – Skarga wzajemna – Artykuł 7 ust. 1 lit. b) i c) oraz art. 7 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2017/1001 – Artykuł 59 ust. 1 lit. a) i art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001

W sprawie T-13/18

Crédit Mutuel Arkéa, z siedzibą w Relecq Kerhuon (Francja), który reprezentowali adwokaci A. Casalonga, F. Codevelle i C. Bercial Arias,

strona skarżąca,

przeciwko

Urzędowi Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO), który reprezentował D. Hanf, w charakterze pełnomocnika,

strona przeciwna,

w której drugą stroną w postępowaniu przed Izbą Odwoławczą EUIPO, występującą przed Sądem w charakterze interwenienta, była

Confédération nationale du Crédit mutuel, z siedzibą w Paryżu (Francja), którą reprezentowali adwokaci B. Moreau-Margotin i M. Merli,

mającej za przedmiot skargę na decyzję Piątej Izby Odwoławczej EUIPO z dnia 8 listopada 2017 r. (sprawa R 1724/2016-5) dotyczącą postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku między Crédit Mutuel Arkéa a Confédération nationale du Crédit mutuel,

SĄD (druga izba),

w składzie: M. Prek, prezes, E. Buttigieg (sprawozdawca) i B. Berke, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

po zapoznaniu się ze skargą złożoną w sekretariacie Sądu w dniu 15 stycznia 2018 r.,

* Język postępowania: francuski.

po zapoznaniu się z odpowiedzią na skargę złożoną przez EUIPO w sekretariacie Sądu w dniu 29 marca 2018 r.,

po zapoznaniu się z odpowiedzią interwenienta na skargę złożoną w sekretariacie Sądu w dniu 29 marca 2018 r.,

po zapoznaniu się ze skargą wzajemną interwenienta złożoną w sekretariacie Sądu w dniu 29 marca 2018 r.,

po zapoznaniu się z odpowiedzią na skargę wzajemną, złożoną przez skarżącego w sekretariacie Sądu w dniu 2 sierpnia 2018 r.,

po zapoznaniu się z odpowiedzią na skargę wzajemną złożoną przez EUIPO w sekretariacie Sądu w dniu 29 maja 2018 r.,

uwzględniwszy wystosowane przez Sąd do stron pytania na piśmie i ich odpowiedzi na te pytania złożone w sekretariacie Sądu w dniach 1 i 4 lutego 2019 r.,

po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 26 lutego 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1 Skarżący Crédit Mutuel Arkéa jest bankiem spółdzielczym i wzajemnego finansowania.

2 Należy on do grupy Crédit Mutuel, która jest zespołem bankowym wzajemnego finansowania, zorganizowanym na trzech szczeblach terytorialnych (lokalnym, regionalnym i krajowym) (zwanym dalej „grupą Crédit Mutuel”). Każda lokalna kasa Crédit Mutuel ma obowiązek przystąpić do zrzeszenia regionalnego, a każde zrzeszenie ma obowiązek przystąpić do interwenienta, Confédération nationale du Crédit mutuel (zwanego dalej „CNCM”), będącego centralnym organem sieci zgodnie z art. L.512–55 i L.512–56 francuskiego kodeksu walutowego i finansowego (zwanego dalej „CMF”). Banki należące do grupy Crédit Mutuel są skupione głównie w dwóch niezależnych i konkurencyjnych grupach Crédit Mutuel Arkéa i CM11-CIC.

3 W dniu 5 maja 2011 r. interwenient dokonał w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) zgłoszenia unijnego znaku towarowego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.U. 2009, L 78, s. 1), ze zmianami [zastąpionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz.U. 2017, L 154, s. 1)].

4 Znakiem towarowym, o którego rejestrację wniesiono, jest oznaczenie słowne Crédit Mutuel.

5 Towary i usługi, dla których wystąpiono o rejestrację, należą do klas 9, 16, 35, 36, 38, 42 i 45 w rozumieniu Porozumienia nicejskiego dotyczącego międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków z dnia 15 czerwca 1957 r., ze zmianami.

6 Oznaczenie Crédit Mutuel zostało zarejestrowane jako indywidualny unijny znak towarowy w dniu 20 października 2011 r. pod numerem 9943135 między innymi dla towarów i usług, o których mowa w pkt 5 powyżej.

7 W dniu 26 lutego 2015 r. skarżący złożył wniosek o unieważnienie prawa do zakwestionowanego znaku towarowego w odniesieniu do wszystkich towarów i usług, dla których został on zarejestrowany, na podstawie, między innymi, art. 52 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 207/2009 [obecnie art. 59 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2017/1001], motywując to tym, że ów znak towarowy został zarejestrowany z naruszeniem art. 7 ust. 1 lit. b) i c) rozporządzenia nr 207/2009 [obecnie art. 7 ust. 1 lit. b) i c) rozporządzenia 2017/1001].

8 Decyzją z dnia 11 sierpnia 2016 r. Wydział Unieważnień oddalił w całości wniosek o unieważnienie prawa do znaku, uznając, po pierwsze, że kwestionowany znak towarowy ma charakter opisowy w odniesieniu do części towarów i usług objętych zgłoszeniem, jednak nabył w odniesieniu do tych towarów i usług charakter odróżniający w następstwie używania, a po drugie, że znak ten nie ma charakteru opisowego względem innych towarów i usług nieobjętych dziedziną bankowości.

9 W dniu 20 września 2016 r. skarżący, działając na podstawie art. 58–64 rozporządzenia nr 207/2009 (obecnie art. 66–71 rozporządzenia 2017/1001), wniósł do EUIPO odwołanie od decyzji Wydziału Unieważnień w zakresie, w jakim organ ów, po pierwsze, uznał, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy w odniesieniu do niektórych towarów i usług, a po drugie, stwierdził, że zakwestionowany znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania w odniesieniu do towarów i usług, w przypadku których został uznany za opisowy.

10 W uwagach z dnia 16 lutego 2017 r. interwenient wniósł do Izby Odwoławczej o oddalenie odwołania i uchylenie decyzji Wydziału Unieważnień w zakresie, w jakim organ ten uznał, że zakwestionowany znak towarowy ma charakter opisowy w odniesieniu do niektórych towarów i usług

11 Decyzją z dnia 8 listopada 2017 r. (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”) Piąta Izba Odwoławcza EUIPO oddaliła odwołanie.

12 W pierwszej kolejności uznała ona, podobnie jak Wydział Unieważnień, że właściwy krąg odbiorców składa się, po pierwsze, z ogółu odbiorców we właściwym stopniu uważnych i rozsądnych, a z drugiej strony z profesjonalistów, przynajmniej w odniesieniu do towarów i usług o charakterze technicznym lub specjalistycznym. Ponadto w odniesieniu do niektórych usług, takich jak usługi w dziedzinie finansów i nieruchomości, które zdaniem Izby Odwoławczej mogły mieć poważne konsekwencje finansowe dla ich użytkowników, uznała ona, że poziom uwagi konsumentów należących do ogółu odbiorców jest wysoki. Wyjaśniła również, że ponieważ zakwestionowany znak towarowy składa się z wyrazów francuskich, właściwym konsumentem, którego należy wziąć pod uwagę, jest konsument francuskojęzyczny.

13 W drugiej kolejności Izba Odwoławcza stwierdziła, że wyrażenie „crédit mutuel” (wzajemne kredytowanie) odnosi się do rodzaju działalności bankowej prowadzonej przez banki finansowania wzajemnego, których działalność „jest identyczna z działalnością tak zwanych banków klasycznych, chociaż nie dążą one do tego samego celu, czyli do osiągania zysków finansowych”. W związku z tym zdaniem Izby Odwoławczej, ponieważ zakwestionowany znak towarowy wskazuje, że towary i usługi, których dotyczy, funkcjonowały w ramach działalności bankowej, ma on charakter opisowy w odniesieniu do ich rodzaju, przedmiotu lub przeznaczenia.

14 W trzeciej kolejności Izba Odwoławcza uznała w konsekwencji, przedstawiając całościowe uzasadnienie dla poszczególnych grup towarów i usług, że zakwestionowany znak towarowy jest opisowy i nie ma charakteru odróżniającego dla następujących towarów i usług (zwanych dalej „towarami i usługami należącymi do pierwszej kategorii"), ponieważ posiadają one wystarczająco bezpośredni i ścisły związek z dziedziną bankową:

– klasa 9: „urządzenia automatyczne uruchamiane przez wprowadzenie karty bankowej, automatyczne dystrybutory banknotów; karty bankowe; karty mikroprocesorowe, w szczególności karty z pamięcią, lub z mikroprocesorem lub magnetyczne, lub z mikroprocesorem obejmujące kredyt jednostek";

– klasa 35: „porady, informacje lub wiadomości gospodarcze; pomoc dla przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, wolnych zawodów, rzemieślników, jednostek samorządu terytorialnego, osób prywatnych w prowadzeniu ich spraw gospodarczych; profesjonalne doradztwo gospodarcze; analizy, oszacowania, informacje i prognozy ekonomiczne; wiadomości ekonomiczne, statystyczne i handlowe na temat rynków finansowych, pieniężnych i giełdowych dostępne w szczególności drogą telematyczną, przez sieci informatyczne przez sieci Internet, Intranet i Extranet; usługi abonamentu do bezpiecznej strony internetowej pozwalającej na dostęp do osobistych informacji bankowych i finansowych; zarządzanie informatycznymi plikami, bazami i bankami danych, elektronicznymi spisami profesjonalistów w sektorach bankowym, finansowym, pieniężnym i giełdowym; administracyjne zarządzanie produktami finansowymi, portfelami papierów wartościowych notowanych na giełdzie, zarządzanie administracyjne portfelami na zlecenie; usługi kontroli ksiąg rachunkowych i sporządzania zestawień rachunkowych";

– klasa 36: „czynności finansowe; czynności pieniężne; czynności bankowe; usługi bankowe online; zarządzanie rachunkami bankowymi; zarządzanie portfelem; obsługa kart kredytowych i debetowych; usługi maklerskie na giełdzie; wyceny finansowe (banki), wyceny i ekspertyzy podatkowe; windykacja należności; faktoring; emisja czeków podróżnych i akredytyw; usługi finansowe, bankowe, pieniężne i giełdowe udostępniane przez sieci telefoniczne, sieci łączności informatycznej; przyjmowanie, wykonywanie i przekazywanie zleceń na rachunek osób trzecich (emitentów i inwestorów) w odniesieniu do jednego lub większej liczby instrumentów finansowych; zarządzanie finansowe portfelami papierów wartościowych; analiza finansowa rynków instrumentów dłużnych, walutowych i akcyjnych; usługi informacyjne i doradztwo w sprawach związanych z bankami i finansami; usługi informacyjne i doradztwo inwestycyjne oraz w dziedzinie finansowej; usługi inwestycyjne i w dziedzinie finansowych instrumentów inwestycyjnych; agencje wymiany walut, depozytów majątkowych, depozytów sejfowych; zarządzanie majątkiem; usługi kredytowania; leasing; oszczędności; operacje i transakcje na rynkach finansowych; usługi transferu funduszy; usługi bezpiecznych płatności; emisja i zarządzanie akcjami, obligacjami i UCITS; informacje bankowe, finansowe i monetarne dostępne w szczególności drogą telefoniczną, telematyczną, przez sieci informatyczne, przez sieci Internet, Intranet i Extranet".

15 Niemniej jednak Izba Odwoławcza uznała, podobnie jak Wydział Unieważnień, że interwenient przedstawił zgodnie z art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001 dowód na to, że w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania.

16 W czwartej kolejności uznała ona, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy i ma charakter odróżniający dla następujących towarów i usług (zwanych dalej „towarami i usługami należącymi do drugiej kategorii"), ponieważ cechuje je brak wystarczająco specyficznego, bezpośredniego, ścisłego lub jasnego związku z dziedziną bankową:

– klasa 9: „urządzenia automatyczne uruchamiane poprzez wprowadzenie monety lub żetonu; nośniki zapisu magnetycznego, cyfrowe i optyczne, płyty CD-ROM i wideo; oprogramowanie, w szczególności oprogramowanie do przetwarzania danych; biuletyny on-line";

– klasa 16: „druki; książki; czasopisma; magazyny; gazety; ulotki papierowe, prospekty papierowe, plakaty, kalendarze, nalepki, druki reklamowe, formularze; biuletyny i druki abonenckie”;

– klasa 36: „ubezpieczenia; czynności związane z nieruchomościami; kasy emerytalno-rentowe; pośrednictwo ubezpieczeniowe; wyceny finansowe (ubezpieczenia, nieruchomości); zarządzanie majątkiem ruchomym lub nieruchomym; sponsorowanie finansowe”;

– klasa 38: „przekazywanie i rozpowszechnianie danych; przekazywanie informacji za pomocą baz danych i przez centra serwerów baz danych informatycznych lub telematycznych; przekazywanie informacji za pomocą kodu dostępu do baz danych i centrów serwerów baz danych informatycznych lub telematycznych”;

– klasa 42: „usługi zabezpieczonego pobierania danych”;

– klasa 45: „usługi prawne; usługi w zakresie sporów sądowych; ochrona mienia i osób”.

Przebieg postępowania i żądania stron

17 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 15 stycznia 2018 r. skarżący wniósł skargę w niniejszej sprawie.

18 Skarżący wnosi zasadniczo do Sądu o:

– stwierdzenie częściowej nieważności zaskarżonej decyzji;

– oddalenie skargi wzajemnej;

– obciążenie EUIPO i interwenienta kosztami postępowania.

19 EUIPO wnosi do Sądu o:

– oddalenie skargi;

– oddalenie skargi wzajemnej;

– obciążenie skarżącego i interwenienta kosztami postępowania.

20 Interwenient wnosi do Sądu o:

– oddalenie skargi;

– uwzględnienie skargi wzajemnej i stwierdzenie, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy, a zatem jest ważny;

– obciążenie skarżącego kosztami postępowania.

Co do prawa

W przedmiocie dopuszczalności

Co do przedmiotu skargi głównej

21 W odpowiedzi na pytanie pisemne Sądu i w świetle argumentu EUIPO dotyczącego niedopuszczalności skargi w zakresie, w jakim dotyczy ona towarów „plakaty, kalendarze, naklejki", należących do klasy 16, skarżący wskazał, że jego skarga nie dotyczy tych towarów. Należy to odnotować.

22 Ponadto w odniesieniu do „czynności bankowych", należących do klasy 36, skarżący podniósł w ramach skargi, że w odniesieniu do tych usług prawo do zakwestionowanego znaku towarowego należy unieważnić, ponieważ wyrażenie „crédit mutuel" stanowi nie tylko określenie rodzajowe, lecz również ustawowe określenie we Francji typu usługi bankowej, a w związku z tym zakwestionowany znak towarowy jest pozbawiony charakteru odróżniającego, a przynajmniej ma charakter opisowy względem tych „czynności bankowych".

23 EUIPO podnosi niedopuszczalność tego zarzutu szczegółowego ze względu na to, że w świetle ustaleń Izby Odwoławczej, przypomnianych w pkt 14 powyżej, skarżący zmierza do uzyskania od Sądu wyroku deklaratoryjnego.

24 [Sprostowany postanowieniem z dnia 30 stycznia 2020 r.] W odpowiedzi na pytanie pisemne Sądu skarżący wskazał, że w ramach niniejszej skargi nie podważa ustalenia Izby Odwoławczej dotyczącego charakteru opisowego zakwestionowanego znaku towarowego w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii, do których należą „czynności bankowe" ujęte w klasie 36, lecz jedynie ustalenie, zgodnie z którym dla tych towarów i usług znak ten uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania. Należy to odnotować.

Co do przedmiotu skargi wzajemnej

25 EUIPO zauważa, że w skardze wzajemnej interwenient wnosi do Sądu o stwierdzenie, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy względem towarów i usług należących do pierwszej kategorii, a zatem jest ważny. Tego rodzaju żądanie, w którym interwenient zmierza do uzyskania od Sądu wyroku deklaratoryjnego, należy odrzucić jako niedopuszczalne.

26 Skarga wzajemna byłaby dopuszczalna jedynie wówczas, gdyby Sąd zdecydował się zinterpretować żądanie interwenienta w taki sposób, że w rzeczywistości dąży on do zmiany zaskarżonej decyzji w celu doprowadzenia do oddalenia wniosku o unieważnienie prawa do znaku opartego na art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 również w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii, w odniesieniu do których Izba Odwoławcza stwierdziła charakter opisowy zakwestionowanego znaku towarowego.

27 Interwenient w piśmie z dnia 4 września 2018 r., w którym wniósł o przeprowadzenie rozprawy, wskazał, że jego skarga ma na celu zmianę zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim opierała się ona na błędnym rozumowaniu dotyczącym samoistnego charakteru opisowego zakwestionowanego znaku towarowego.

28 Podczas rozprawy w odpowiedzi na pytanie Sądu skarżący i EUIPO wskazali, że nie wnoszą zastrzeżeń co do interpretacji skargi wzajemnej jako mającej na celu zmianę zaskarżonej decyzji, co zostało odnotowane w protokole rozprawy.

29 Należy zauważyć, że poprzez takie żądanie interwenient wnosi w sposób konieczny nie tylko o zmianę zaskarżonej decyzji, ale także o stwierdzenie nieważności tej decyzji [zob. podobnie wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Advance Magazine Publishers/OHIM – Nanso Group (TEEN VOGUE), T-509/12, EU:T:2014:89, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo], co z resztą wynika z argumentów podniesionych w jedynym zarzucie skargi wzajemnej, dotyczącym w istocie naruszenia art. 59 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego aktu.

W przedmiocie dopuszczalności niektórych załączników do skargi

30 Na rozprawie EUIPO wycofało swoje zastrzeżenia co do dopuszczalności załączników A.47 i A.49 do skargi, co zostało odnotowane w protokole rozprawy.

Co do istoty

31 Na poparcie skargi skarżący podnosi trzy zarzuty. Zarzut pierwszy opiera się w istocie na naruszeniu art. 59 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia. Zarzuty drugi i trzeci dotyczą w istocie naruszenia art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia.

32 W skardze wzajemnej, złożonej na podstawie art. 182 regulaminu postępowania przed Sądem, interwenient podnosi jedyny zarzut, wywodzony w istocie z naruszenia art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia.

33 W zakresie, w jakim w jedynym zarzucie skargi wzajemnej interwenient kwestionuje ustalenie Izby Odwoławczej, zgodnie z którym zakwestionowany znak towarowy jest opisowy, a w związku z tym nie posiada charakteru odróżniającego w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii, zarzut ten należy rozpoznać w pierwszej kolejności. Następnie, w drugiej kolejności, należy zbadać pierwszy zarzut skargi głównej, dotyczący naruszenia art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia, a w trzeciej kolejności należy łącznie rozpatrzyć zarzuty drugi i trzeci skargi głównej, ponieważ dotyczą one w istocie naruszenia art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia.

W przedmiocie jedynego zarzutu skargi wzajemnej, opartego zasadniczo na naruszeniu art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia

34 Interwenient podnosi w istocie, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy i w związku z tym ma charakter odróżniający w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii.

35 Po pierwsze, interwenient nie zgadza się z przyjętym przez Izbe Odwoławczą znaczeniem, jakie wyrażenie „crédit mutuel” posiada dla właściwego kręgu odbiorców.

36 W tym względzie interwenient podnosi na wstępie, że wyrażenie „crédit mutuel” nie jest zdefiniowane w słowniku Larousse, a odnośne hasło w tym słowniku odsyła do organizacji sieci Crédit Mutuel, której interwenient jest organem centralnym.

37 Ponadto pojęcia te nie stanowią określenia rodzajowego towaru lub usługi bankowej, ponieważ nie oznaczają one określonego typu usługi bankowej, lecz są postrzegane przez właściwy krąg odbiorców jako oznaczenie odróżniające, pozwalające na zidentyfikowanie opatrzonych nim towarów i usług jako pochodzących od CNCM lub z sieci Crédit Mutuel.

38 Po drugie, interwenient uważa, że okoliczność, iż pojęcia te zostały wymienione w CMF, nie nadaje im charakteru rodzajowego jako ogólnego oznaczenia banków wzajemnego finansowania lub jednej z ich operacji bankowych, ponieważ przepisy CMF ukazują, po pierwsze, że wyrażenie „crédit mutuel" nie zostało zdefiniowane w sposób precyzyjny i jest używane wyłącznie w odniesieniu do CNCM i do sieci kas Crédit Mutuel, a po drugie, że wyrażenie to jest zastrzeżone dla CNCM i jego członków.

39 Po trzecie, interwenient wskazuje, że historyczne teorie wzajemnego finansowania nie mają wpływu na postrzeganie zakwestionowanego znaku towarowego przez właściwy krąg odbiorców, a ewentualne przywoływanie przez zakwestionowany znak towarowy pewnego typu organizacji wzajemnego finansowania w odniesieniu do towarów i usług objętych skargą wzajemną nie jest ani bezpośrednie, ani natychmiastowe.

40 Skarżący i EUIPO kwestionują argumenty interwenienta i wnoszą o oddalenie jedynego zarzutu skargi wzajemnej.

41 Jak wynika z pkt 27 i 29 powyżej, interwenient wnosi do Sądu o stwierdzenie nieważności i zmianę zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim opiera się ona, jego zdaniem, na błędnym rozumowaniu w odniesieniu do samoistnego charakteru opisowego zakwestionowanego znaku towarowego.

42 W tym względzie należy przede wszystkim przypomnieć, że zgodnie z art. 59 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2017/1001 unieważnienie prawa do unijnego znaku towarowego następuje na wniosek złożony do EUIPO, jeżeli znak został zarejestrowany z naruszeniem przepisów art. 7 tego rozporządzenia.

43 Zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 nie są rejestrowane „znaki towarowe, które składają się wyłącznie z oznaczeń lub wskazówek mogących służyć w obrocie do oznaczania rodzaju, jakości, ilości, przeznaczenia, wartości, pochodzenia geograficznego lub czasu produkcji towaru lub świadczenia usługi, lub innych właściwości towarów lub usług".

44 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 realizuje cel leżący w interesie ogólnym, który wymaga, by wskazówki lub oznaczenia opisujące właściwości towarów lub usług, o których rejestrację się wnosi, mogły być swobodnie używane przez wszystkich. Przepis ten stoi zatem na przeszkodzie zastrzeganiu takich oznaczeń lub wskazówek na rzecz jednego tylko przedsiębiorcy z tytułu ich rejestracji w charakterze znaku towarowego (zob. wyrok z dnia 23 października 2003 r., OHIM/Wrigley, C-191/01 P, EU:C:2003:579, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Ponadto oznaczenia lub wskazówki mogące służyć w obrocie do oznaczania cech towaru lub usługi, dla których wnosi się o rejestrację, są uznawane zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 za nienadające się do pełnienia podstawowej funkcji znaku towarowego, która polega na wskazywaniu pochodzenia handlowego towaru lub usługi, aby umożliwić w ten sposób konsumentowi nabywającemu towar lub usługę oznaczone danym znakiem towarowym dokonanie przy późniejszym zakupie takiego samego wyboru – jeśli doświadczenie okazało się pozytywne, lub dokonanie odmiennego wyboru – jeśli było ono negatywne. [zob. wyrok z dnia 12 czerwca 2007 r., MacLean-Fogg/OHIM (LOKTHREAD), T-339/05, niepublikowany, EU:T:2007:172, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo].

46 Z powyższego wynika, że aby oznaczenie było objęte zakazem przewidzianym przez przepis wymieniony w pkt 43 powyżej, musi ono posiadać wystarczająco bezpośredni i konkretny związek z rozpatrywanymi towarami lub usługami, pozwalający właściwemu kręgowi odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia dostrzec w nim opis tych towarów lub usług lub jednej z ich właściwości (zob. wyrok z dnia 12 czerwca 2007 r., LOKTHREAD, T-339/05, niepublikowany, EU:T:2007:172, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 W tym względzie należy wyjaśnić, że poprzez użycie w art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 wyrażeń: „rodzaj, jakość, ilość, przeznaczenie, wartość, pochodzenie geograficzne lub czas produkcji towaru lub świadczenia usługi, lub inne właściwości towarów lub usług" legislator Unii Europejskiej, po pierwsze, wskazał, że rodzaj, jakość, ilość, przeznaczenie, wartość, pochodzenie geograficzne i czas produkcji towaru lub świadczenia usługi należy uznać za właściwości towarów lub usług, a po drugie, uściślił, że lista ta nie jest wyczerpująca, ponieważ można brać pod uwagę także inne właściwości towarów lub usług (wyrok z dnia 10 marca 2011 r., Agencja Wydawnicza Technopol/OHIM, C-51/10 P, EU:C:2011:139, pkt 49).

48 Dokonany przez legislatora wybór słowa „właściwość" podkreśla fakt, że oznaczeniami objętymi tym przepisem są tylko te, które służą do określania z łatwością rozpoznawanej przez właściwy krąg odbiorców cechy towarów lub usług, dla których wystąpiono o rejestrację. Oznaczenie może zostać zatem wykluczone z rejestracji na podstawie art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001 tylko wtedy, gdy można zasadnie przyjąć, że faktycznie zostanie ono rozpoznane przez właściwy krąg odbiorców jako opis jednej ze wspomnianych właściwości (zob. podobnie wyrok z dnia 10 marca 2011 r., Agencja Wydawnicza Technopol/OHIM, C-51/10 P, EU:C:2011:139, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Należy wreszcie przypomnieć, że oceny opisowego charakteru oznaczenia można dokonywać wyłącznie, po pierwsze, w świetle sposobu postrzegania go przez dany krąg odbiorców, a po drugie, w odniesieniu do danych towarów lub usług (zob. wyrok z dnia 12 czerwca 2007 r., LOKTHREAD, T-339/05, niepublikowany, EU:T:2007:172, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 Należy zatem ocenić, czy Izba Odwoławcza słusznie przyjęła w zaskarżonej decyzji, że oznaczenie słowne Crédit Mutuel jest z punktu widzenia właściwego kręgu odbiorców opisowe w stosunku do towarów i usług należących do pierwszej kategorii.

51 Co się tyczy wpierw określenia właściwego kręgu odbiorców, należy stwierdzić, że Izba Odwoławcza uznała w pkt 39 i 40 zaskarżonej decyzji, iż towary i usługi, do których odnosi się zakwestionowany znak towarowy, są skierowane nie tylko do ogółu odbiorców, we właściwym stopniu uważnych i rozsądnych, lecz również do profesjonalistów, przynajmniej w odniesieniu do tych towarów i usług o charakterze technicznym lub specjalistycznym. W przekonaniu Izby Odwoławczej ci ostatni wykazują przy nabywaniu rzeczonych usług większą uwagę niż konsument należący do ogółu odbiorców. Ponadto w odniesieniu do niektórych usług, takich jak usługi finansowe lub dotyczące nieruchomości, które mogą mieć poważne konsekwencje finansowe dla ich użytkowników, poziom uwagi konsumentów należących do ogółu odbiorców będzie przy ich wyborze raczej wysoki. Izba Odwoławcza wyjaśniła również, że ponieważ zakwestionowany znak towarowy składa się z wyrazów francuskich, właściwym konsumentem, którego należy wziąć pod uwagę, jest konsument francuskojęzyczny. Ta definicja właściwego kręgu odbiorców, która nie jest kwestionowana przez interwenienta, nie jest obarczona błędem.

52 Następnie, co się tyczy znaczenia wyrazów, tworzących zakwestionowany znak towarowy, dla zdefiniowanego w ten sposób właściwego kręgu odbiorców, opierając się na definicji słów „crédit" i „mutuel" w internetowej wersji słownika Larousse oraz, celem potwierdzenia, na dokumentach przedstawionych przez skarżącego, Izba Odwoławcza stwierdziła w pkt 46 i 47 zaskarżonej decyzji, że „połączenie [tych wyrazów] stanowi nawiązanie do idei spółdzielczości w branży finansowej, polegającej w istocie na przyznawaniu i gwarantowaniu kredytów finansowych między wieloma spółdzielcami, zgromadzonymi w tym samym podmiocie »wzajemnego finansowania«, którego każdy użytkownik jest jednocześnie beneficjentem i właścicielem", i że w związku z tym wyrażenie „crédit mutuel" odnosi się do rodzaju działalności bankowej prowadzonej przez banki wzajemnego finansowania, których działalność jest identyczna z działalnością tak zwanych banków klasycznych, chociaż nie dążą one do tego samego celu, czyli osiągania zysków finansowych.

53 Wreszcie w świetle tego znaczenia wyrażenia „crédit mutuel” Izba Odwoławcza stwierdziła w pkt 48 zaskarżonej decyzji, że zakwestionowany znak towarowy jest opisowy względem towarów i usług należących do pierwszej kategorii pod względem ich rodzaju, przedmiotu i przeznaczenia, ponieważ odnosi się w sposób oczywisty do tych towarów i usług, wskazując, że funkcjonują one w ramach działalności bankowej. Ponadto w pkt 73 zaskarżonej decyzji Izba Odwoławcza wskazała, że zakwestionowany znak towarowy nie pozwala właściwemu kręgowi odbiorców na określenie pochodzenia handlowego wspomnianych towarów i usług i że w konsekwencji znak ów należy uznać za pozbawiony w odniesieniu do nich charakteru odróżniającego.

54 W celu zakwestionowania tego stwierdzenia Izby Odwoławczej interwenient podnosi, że przyjęte przez Izbę Odwoławczą znaczenie wyrażenia „crédit mutuel” dla właściwego kręgu odbiorców jest błędne.

55 W tym względzie, po pierwsze, twierdzi on, że wyrażenie „crédit mutuel” nie jest zdefiniowane w słowniku Larousse. Jednakże okoliczność ta nie ma znaczenia dla sprawy, ponieważ – jak wskazała Izba Odwoławcza w pkt 41 zaskarżonej decyzji – jeśli chodzi o wyrażenia, słowniki nie wymieniają wszystkich możliwych kombinacji wyrazów. Izba Odwoławcza słusznie uznała zatem, że należało wziąć pod uwagę zwykłe i oczywiste znaczenie takiego wyrażenia.

56 Po drugie, należy zauważyć, że wbrew temu, co utrzymuje interwenient, z zaskarżonej decyzji nie wynika ani że Izba Odwoławcza przyjęła, iż połączenie elementów słownych „crédit” i „mutuel” stanowi określenie rodzajowe towaru lub usługi bankowej, ani że przyjęła ona, iż wyrażenie „crédit mutuel” oznacza „określony typ usługi bankowej” w znaczeniu konkretnego typu pożyczki w praktyce bankowej. Wskazując, że zakwestionowany znak towarowy odnosi się do „typu działalności bankowej wykonywanej przez banki wzajemnego finansowania”, Izba Odwoławcza oparła się na rozróżnieniu między bankiem „klasycznym” a bankiem „wzajemnego finansowania”, które nie dążą do tego samego celu, a mianowicie osiągania zysków finansowych, lecz które prowadzą identyczną działalność bankową (obejmującą usługi w postaci pożyczek, kredytów i finansowania).

57 Wynika z tego, że wniosek Izby Odwoławczej dotyczący znaczenia wyrażenia „crédit mutuel” dla właściwego kręgu odbiorców nie jest błędny.

58 Ponadto wniosek ten znajduje potwierdzenie w rozważaniach cour d’appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu, Francja) zawartych w wyroku z dnia 27 lutego 2018 r. (sprawa nr 16/14398), przedstawionym Sądowi przez interwenienta w załączniku do jego skargi wzajemnej. Rzeczony wyrok został wydany w ramach sporu dotyczącego złożonego przez skarżącego wniosku o unieważnienie francuskiego wspólnego znaku towarowego, którego właścicielem jest interwenient, składającego się z tych samych wyrazów „crédit” i „mutuel” co zakwestionowany znak towarowy. Zgodnie z rozważaniami przedstawionymi przez cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) w tym wyroku, z CMF, a w szczególności z jego art. L. 515–55 i R.512–20 wynika, że wyrażenie „crédit mutuel” jest używane w tym akcie do określenia typu działalności bankowej polegającej na oferowaniu usług bankowych realizujących zasady wzajemnego kredytowania. Cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) dodał, że w tym względzie nie ma znaczenia, iż CMF nie daje precyzyjnej definicji kredytowania wzajemnego, ponieważ te pojęcia użyte w CMF mają znaczenie dotyczące definicji przedmiotu kas kredytowania wzajemnego, a art. R.512–20 CMF definiuje ogólne zasady kredytowania wzajemnego, takie jak charakter niezarobkowy, ograniczenie działalności kas do określonego okręgu terytorialnego lub do jednorodnej grupy spółdzielców, a także ustalenie odpowiedzialności spółdzielców. Typ działalności bankowej, jaką jest wzajemne kredytowanie, jest zatem zdefiniowany, według cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu), przez te właśnie zasady ogólne.

59 Znaczenie przypisane przez cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) wyrażeniu „crédit mutuel”, z którego składa się należący do interwenienta francuski znak towarowy, odpowiada zatem w istocie przyjętemu przez Izbę Odwoławczą znaczeniu tych samych słów tworzących zakwestionowany znak towarowy.

60 W tym względzie należy przypomnieć, że chociaż system znaków towarowych Unii Europejskiej jest systemem autonomicznym, złożonym ze zbioru norm i zmierzającym do osiągnięcia szczególnych dla niego celów, a jego stosowanie jest niezależne od wszystkich systemów krajowych, to z orzecznictwa wynika również, że ani stronom, ani samemu Sądowi nie można zakazać inspirowania się przy wykładni prawa Unii elementami zaczerpniętymi z orzecznictwa krajowego. W konsekwencji mimo że w przypadku stosowania prawa unijnych znaków towarowych rozstrzygnięcia organów krajowych nie są wiążące, mogą one być w tym kontekście brane pod uwagę przede wszystkim, jak w niniejszej sprawie, w celu dokonania oceny znaczenia, jakie mają dla właściwego kręgu odbiorców wyrazy tworzące zakwestionowany znak towarowy (zob. wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., UniCredit/OHIM, T-303/06 RENV i T-337/06 RENV, EU:T:2014:988, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo).

61 Następnie interwenient kwestionuje ustalenie Izby Odwoławczej, zgodnie z którym ze względu na znaczenie kwestionowanego znaku dla właściwego kręgu odbiorców znak ów jest opisowy względem towarów i usług mających powiązania z działalnością bankową. Niemniej jednak argumenty przedstawione w tym względzie przez interwenienta nie mogą zostać uwzględnione.

62 Po pierwsze, w odniesieniu do jego argumentu, zgodnie z którym wyrażenie „crédit mutuel” jest postrzegane przez właściwy krąg odbiorców jako oznaczenie odróżniające, pozwalające na zidentyfikowanie towarów i usług nim opatrzonych jako pochodzących od CNCM lub z sieci Crédit Mutuel, należy stwierdzić, że argument ten odnosi się do stosowania art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001, a nie jego art. 7 ust. 1 lit. c), ponieważ jego analiza wymaga dokonania oceny właściwości, jakie z punktu widzenia właściwego kręgu odbiorców zakwestionowany znak towarowy mógłby nabyć w następstwie jego używania, przez co odbiorcy owi mogliby identyfikować rozpatrywane towary i usługi jako pochodzące od CNCM lub z sieci Crédit Mutuel. Argument ten nie może zatem zostać uwzględniony w ramach oceny samoistnego charakteru opisowego.

63 Po drugie, podniesiona przez interwenienta okoliczność, że używanie wyrażenia „crédit mutuel” jest regulowane lub nawet zastrzeżone tylko dla jednego podmiotu gospodarczego, nie ma znaczenia w ramach oceny samoistnego charakteru opisowego zakwestionowanego znaku towarowego lub jego charakteru odróżniającego. Taka okoliczność nie ma bowiem wpływu na postrzeganie i rozumienie przez właściwy krąg odbiorców wyrażenia „crédit mutuel”, jako takiego, w odniesieniu do rozpatrywanych towarów i usług, lecz może co najwyżej stanowić istotny element w ramach badania uzyskania przez zakwestionowany znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania, pozwalającego na określanie pochodzenia handlowego rozpatrywanych towarów i usług od konkretnego podmiotu gospodarczego.

64 Po trzecie, w odniesieniu do argumentu interwenienta, w którym zarzuca on Izbie Odwoławczej, że oparła się na teoriach wzajemnego finansowania, podczas gdy są one pozbawione znaczenia dla analizy sposobu postrzegania przez właściwy krąg odbiorców, należy stwierdzić, że z zaskarżonej decyzji nie wynika wyraźnie, by Izba Odwoławcza oparła się na przedstawionych przez skarżącego dokumentach dotyczących teorii wzajemnego finansowania i na tej podstawie doszła do wniosku, że wyrażenie „crédit mutuel” odnosi się do typu działalności bankowej wykonywanej przez banki wzajemnego finansowania, ani że – nawet gdyby tak było – dokumenty te były decydujące dla wysnucia takiego wniosku.

65 W każdym razie, nawet gdyby Izba Odwoławcza oparła się między innymi na wspomnianych dokumentach dla poparcia swojego wniosku co do znaczenia wyrażenia „crédit mutuel”, należy zauważyć, że teorie wzajemnego finansowania określają ogólne zasady stosowane przez banki wzajemnego finansowania, a w ten sposób przemawiają za wnioskiem Izby Odwoławczej, zgodnie z którym wyrażenie „crédit mutuel” oznacza typ działalności bankowej prowadzonej przez banki wzajemnego finansowania, których działalność jest identyczna z działalnością banków „klasycznych”, chociaż nie dążą one tego samego celu, czyli osiągania zysków finansowych. W konsekwencji należy

oddalić argument interwenienta, zgodnie z którym teorie wzajemnego finansowania są bez znaczenia dla analizy postrzegania przez właściwy krąg odbiorców znaczenia pojęć tworzących zakwestionowany znak towarowy.

66 W świetle całości powyższych rozważań należy oddalić jedyny zarzut podniesiony przez interwenienta. a w konsekwencji skargę wzajemną.

W przedmiocie zarzutu pierwszego skargi głównej, dotyczącego naruszenia art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia

67 W świetle wyjaśnień przypomnianych w pkt 21 i 24 powyżej należy zauważyć, że w ramach niniejszego zarzutu skarżący kwestionuje ustalenie Izby Odwoławczej, zgodnie z którym zakwestionowany znak towarowy nie ma charakteru opisowego względem towarów i usług należących do drugiej kategorii, z wyjątkiem „plakatów, kalendarzy, naklejek", należących do klasy 16.

68 W tym względzie skarżący podnosi, że owe towary i usługi są lub przynajmniej mogą być powszechnie oferowane w ramach działalności bankowej, co wynika z faktu, że CNCM wystąpiła o rejestrację zakwestionowanego znaku towarowego w odniesieniu do rzeczonych towarów i usług. W konsekwencji zakwestionowany znak towarowy jest opisowy w rozumieniu orzecznictwa Sądu w odniesieniu do jednej z właściwości tych towarów i usług, mianowicie ich przeznaczenia, ponieważ ich celem może być wzajemne kredytowanie, a zatem należy go unieważnić.

69 Skarżący podnosi również, że gdyby nie stwierdzić charakteru opisowego zakwestionowanego znaku towarowego dla tych ostatnich towarów i usług, CNCM mogłaby zakazać każdemu podmiotowi gospodarczemu używania wyrażenia „crédit mutuel" w ramach jego działalności bankowej. Jest to zaś sprzeczne z orzecznictwem, zgodnie z którym każdy podmiot gospodarczy, który może oferować w przyszłości towary lub usługi konkurencyjne względem tych, dla których wnosi się o rejestrację, powinien móc swobodnie używać oznaczeń lub wskazówek mogących służyć opisaniu właściwości swoich towarów lub usług.

70 EUIPO i interwenient kwestionują argumenty skarżącego i wnoszą o oddalenie niniejszego zarzutu.

71 Należy zatem dokonać oceny, czy w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 44–49 powyżej oznaczenie słowne Crédit Mutuel jest, z punktu widzenia właściwego kręgu odbiorców, opisowe dla towarów i usług należących do drugiej kategorii, z wyjątkiem „plakatów, kalendarzy, naklejek" należących do klasy 16, w przypadku w których ustalenie to nie jest kwestionowane, jak podnosi interwenient, a wbrew temu, co przyjęła Izba Odwoławcza w zaskarżonej decyzji.

72 W tym względzie należy wskazać, że określenie właściwego kręgu odbiorców i znaczenie wyrażenia „crédit mutuel", słusznie przyjęte przez Izbę Odwoławczą w zaskarżonej decyzji, a przypomniane w pkt 51 i 52 powyżej, nie są kwestionowane przez skarżącego.

73 Co się tyczy kwestii, czy ze znaczenia zakwestionowanego znaku towarowego oraz z charakteru towarów i usług należących do drugiej kategorii wynika, że oznaczenie Crédit Mutuel może opisywać przeznaczenie tych towarów i usług, jak utrzymuje skarżący, należy wskazać, co następuje.

74 Izba Odwoławcza wskazała w istocie w pkt 60–64 zaskarżonej decyzji, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy dla towarów i usług należących do drugiej kategorii, dlatego że chociaż mogą być używane lub oferowane w ramach działalności bankowej, to nie można z tego wywnioskować ich powiązania z dziedziną bankową. Zdaniem Izby Odwoławczej nie można uznać, że zakwestionowany znak towarowy zawiera oczywiste i bezpośrednie informacje na temat rodzaju, przedmiotu lub przeznaczenia wspomnianych towarów i usług.

75 Należy stwierdzić, że choć skarżący podnosi, iż towary i usługi należące do drugiej kategorii są „powszechnie oferowane w ramach działalności bankowej" lub „mogą być" powszechnie oferowane, to nie przedstawia on żadnego konkretnego argumentu, aby podważyć ocenę dokonaną przez Izbę Odwoławczą w pkt 74 powyżej lub w konkretny sposób wykazać, dlaczego te towary i usługi należące do drugiej kategorii mogą służyć do wykonywania działalności bankowej.

76 Po pierwsze, wbrew temu, co twierdzi skarżący, sama okoliczność, że właściciel znaku towarowego wniósł o rejestrację zakwestionowanego znaku towarowego w odniesieniu do tych towarów i usług, nie wystarcza do wykazania, że są one powszechnie oferowane w ramach działalności bankowej.

77 Po drugie, w odniesieniu do twierdzenia, zgodnie z którym towary i usługi należące do drugiej kategorii „mogą" być oferowane w ramach działalności bankowej, należy zauważyć, że rzeczywiście oznaczenia i wskazówki składające się na znak towarowy, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001, nie muszą być faktycznie używane w momencie dokonania zgłoszenia do rejestracji do oznaczania towarów lub usług takich jak te objęte zgłoszeniem lub ich właściwości. Wystarczy, jak wskazuje samo brzmienie tego przepisu, że owe oznaczenia i wskazówki mogą być do takich celów użyte (wyrok z dnia 23 października 2003 r., OHIM/Wrigley, C-191/01 P, EU:C:2003:579, pkt 32). Na podstawie tego przepisu należy odmówić rejestracji oznaczenia słownego, a jego istniejącą rejestrację unieważnić, jeżeli przynajmniej jedno z jego możliwych znaczeń tego oznaczenia opisuje właściwość danych towarów lub usług [wyrok z dnia 14 grudnia 2017 r., GeoClimaDesign/EUIPO – (GEO), T-280/16, niepublikowany, EU:T:2017:913, pkt 29].

78 Jednakże, co wynika też z orzecznictwa przypomnianego w pkt 46 powyżej, aby oznaczenie zostało objęte zakazem ustanowionym w art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2017/1001, musi ono wykazywać z rozpatrywanymi towarami lub usługami wystarczająco bezpośredni i konkretny związek, który może pozwolić danemu kręgowi odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia dostrzec w nim opis tych towarów lub usług lub jednej z ich właściwości.

79 Skarżący nie przedstawia jednak żadnego konkretnego dowodu wykazującego istnienie takiego bezpośredniego i konkretnego związku między zakwestionowanym znakiem towarowym a towarami i usługami należącymi do drugiej kategorii, z wyjątkiem „plakatów, kalendarzy, naklejek" należących do klasy 16. Sama okoliczność, na którą powołuje się skarżący, że owe towary i usługi mogą służyć do realizacji działalności bankowej, nie wystarcza do wykazania istnienia między zakwestionowanym znakiem towarowym a rozpatrywanymi towarami i usługami wystarczająco bezpośredniego i konkretnego związku, który by powodował, że właściwy krąg odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia będzie postrzegał ten znak jako opis, na przykład, przeznaczenia wspomnianych towarów i usług.

80 Jak bowiem słusznie wskazała Izba Odwoławcza, towary i usługi należące do drugiej kategorii są lub z pewnością mogą funkcjonować w ramach działalności bankowej. Nie są one jednak przeznaczone wyłącznie do takiej działalności ani konkretnie z nią powiązane, ale mogą być używane w wielu innych rodzajach działalności, w związku z czym właściwy krąg odbiorców nie będzie natychmiast i bez głębszego zastanowienia postrzegał znaku towarowego Crédit Mutuel, który odsyła do typu działalności bankowej, jak wskazano w pkt 52 powyżej, jako oznaczającego te towary i usługi lub jedną z ich właściwości, na przykład ich przeznaczenie.

81 Wniosku tego nie podważają argumenty, które skarżący wywodzi z orzecznictwa Sądu.

82 Prawdą jest bowiem, że w wyroku z dnia 9 września 2010 r., Nadine Trautwein Rolf Trautwein/OHIM (Hunter) (T-505/08, niepublikowany, EU:T:2010:378), na który powołuje się skarżący, Sąd stwierdził, w pkt 37–40, że towary należące do klasy 25 „mogą być używane między innymi do celów łowiectwa lub mogą być powiązane z tą działalnością", a omawiane oznaczenie ma charakter opisowy, ponieważ „wskazuje na przeznaczenie i poziom jakości rozpatrywanych towarów, a w konsekwencji na niektóre z ich zasadniczych właściwości".

83 Niemniej jednak wniosek Sądu, zgodnie z którym właściwy krąg odbiorców, składający się w szczególności z myśliwych, może natychmiast i bez głębszego zastanowienia postrzegać oznaczenie Hunter, jako wskazujące na to, że „odzież rekreacyjna, domowa i sportowa", „paski" i „pasy", należące do klasy 25, nawet gdyby nie były opracowane z myślą o łowiectwie, są szczególnie dostosowane do łowiectwa i odznaczają się poziomem jakości właściwym do polowania, a w związku z tym oznaczenie słowne Hunter ma charakter opisowy, ponieważ określa przeznaczenie oraz poziom jakości rozpatrywanych towarów, był oparty na wcześniejszym stwierdzeniu, że towary przeznaczone dla myśliwych i wykorzystywane w łowiectwie muszą być zgodne z konkretnymi wymogami funkcjonalnymi, a odzież myśliwska często charakteryzuje się wysoką jakością właściwą do używania w terenie.

84 Z powyższego wyroku wynika zatem, że związek między oznaczeniem a rozpatrywanymi towarami został uznany za wystarczająco bezpośredni i konkretny ze względu na znaczenie oznaczenia, które odnosiło się do polowania, a także ze względu na okoliczność, że odzież używana w łowiectwie posiada specyficzne właściwości, co pozwala właściwemu kręgowi odbiorców postrzegać to oznaczenie jako opisujące jakość i przeznaczenie rozpatrywanych towarów.

85 Skarżący nie przedstawia zaś żadnego konkretnego elementu pokazującego, w jaki sposób ta ocena dokonana przez Sąd mogłaby mieć zastosowanie w niniejszej sprawie. W szczególności nie wykazuje on w żaden sposób, że specyficzna właściwość działalności bankowej, do której odsyła zakwestionowany znak towarowy, pozwala właściwemu kręgowi odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia dostrzec związek między owym znakiem a jedną z zasadniczych właściwości towarów i usług, które nie są przeznaczone konkretnie do działalności bankowej.

86 Podobnie, skarżący nie wykazał, w jaki sposób ocena dokonana przez Sąd w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r., Clearwire/OHIM (CLEARWIFI) (T-399/08, niepublikowany, EU:T:2009:458), miałaby pozwolić na wykazanie istnienia bezpośredniego związku między zakwestionowanym znakiem towarowym a towarami i usługami nienależącymi konkretnie do dziedziny bankowości. W tym ostatnim wyroku Sąd stwierdził, że właściwy krąg odbiorców, po pierwsze, mógł postrzegać oznaczenie CLEARWIFI jako oznaczające technologię bezprzewodową oferującą prawidłowy niezakłócony dostęp, na przykład, do Internetu, oraz po drugie, bez trudu dostrzeże związek między rzeczonym oznaczeniem a konkretną usługą telekomunikacyjną, czyli dostępem do Internetu, a także między wspomnianym oznaczeniem a jedną z cech tej usługi, a mianowicie brakiem zakłóceń. W konsekwencji Sąd uznał, że znak towarowy CLEARWIFI może być postrzegany przez właściwy krąg odbiorców jako wskazanie jakości i przeznaczenia omawianych usług.

87 Skarżący nie przedstawia żadnego argumentu pozwalającego na uznanie, że ta ocena Sądu, oparta na specyficznej właściwości usług oznaczonych zgłoszonym znakiem towarowym, do której odsyłało omawiane oznaczenie, może zostać przeniesiona na grunt niniejszej sprawy.

88 W konsekwencji Izba Odwoławcza słusznie stwierdziła, że zakwestionowany znak towarowy nie jest opisowy dla wskazanych przez skarżącego towarów i usług należących do drugiej kategorii.

89 Co się tyczy w szczególności usług związanych z ubezpieczeniem, należących do klasy 36, a mianowicie usług „ubezpieczenia", „kas emerytalno-rentowych", „pośrednictwa ubezpieczeniowego" i „wycen finansowych (ubezpieczenia)", ocena dokonana przez Izbę Odwoławczą w pkt 63 zaskarżonej decyzji również nie jest dotknięta błędem. Z pewnością bowiem – jak twierdzi skarżący – dziedzina ubezpieczeń należy do sektora finansowego, a usługi ubezpieczenia są oferowane przez instytucje bankowe, w szczególności przez banki należące do grupy Crédit Mutuel. Co więcej, nie rzadko instytucje finansowe i towarzystwa ubezpieczeniowe przynależą do tych samych grup gospodarczych. Prawdą jest również, że w niektórych decyzjach dotyczących względnych podstaw odmowy rejestracji instancje EUIPO dochodziły do wniosku, że usługi bankowe i usługi związane z ubezpieczeniem są podobne.

90 Należy jednak wskazać, podobnie jak uczyniła to Izba Odwoławcza, że działalność ubezpieczeniowa i działalność bankowa mają odmienne cele, ponieważ usługi ubezpieczeniowe mają na celu ochronę wszelkiego rodzaju aktywów w przypadku nieprzewidzianych wydarzeń, podczas gdy usługi bankowe mają na celu zarządzanie aktywami finansowymi i osiąganie z nich zysku. W konsekwencji do skarżącego należało przedstawienie dowodów pozwalających na ustalenie, że – w szczególności w świetle faktu, iż usługi ubezpieczenia są często oferowane przez instytucje bankowe – zakwestionowany znak towarowy jest postrzegany przez właściwy krąg odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia jako opisujący również usługi ubezpieczenia, które nie należą do „tradycyjnej" działalności banku, lub jedną z ich właściwości, na przykład ich oferowanie przez bank wzajemnego finansowania zgodnie z zasadami wzajemnego kredytowania regulującymi jego działalność. W zakresie bowiem, w jakim w świetle art. 59 i 62 rozporządzenia 2017/1001 unijny znak towarowy korzysta z domniemania ważności do czasu jego unieważnienia w następstwie postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku, do wnoszącego o unieważnienie prawa do tego znaku towarowego należy powołanie się przed EUIPO na konkretne okoliczności, które podważają jego ważność [zob. podobnie wyrok z dnia 28 września 2016 r., European Food/EUIPO – Société des produits Nestlé (FITNESS), T-476/15, EU:T:2016:568, pkt 47, 48 i przytoczone tam orzecznictwo].

91 Tymczasem samo abstrakcyjne odniesienie do działalności noszącej nazwę „ubezpieczeń bankowych", o której mowa w motywie 9 dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Dz.U. 2003, L 9, s. 3), na którą powołuje się skarżący, lub fakt, że w niektórych swoich decyzjach poświęconych względnym podstawom odmowy rejestracji instancje EUIPO stwierdziły, że usługi bankowe i usługi związane z ubezpieczeniem są podobne, nie wystarczą, by wykazać w konkretny sposób, że zakwestionowany znak towarowy jest postrzegany przez właściwy krąg odbiorców jako znak o charakterze opisowym również w odniesieniu do tych ostatnich usług.

92 W świetle powyższego należy oddalić pierwszy zarzut skargi głównej.

W przedmiocie zarzutów drugiego i trzeciego skargi głównej, opartych na naruszeniu art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w związku z art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia

93 W ramach zarzutów drugiego i trzeciego skarżący zarzuca Izbie Odwoławczej w istocie naruszenie art. 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 i art. 7 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia przez to, że błędnie stwierdziła, iż zakwestionowany znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania go w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii, dla których, jak stwierdziła, znak ten jest opisowy i pozbawiony charakteru odróżniającego.

94 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001, jeżeli znak towarowy nie ma ab initio charakteru odróżniającego, może go nabyć w następstwie używania w odniesieniu do oznaczonych nim towarów lub usług. Taki charakter odróżniający może zostać uzyskany w szczególności po przeprowadzeniu zwykłego procesu zapoznania się danego kręgu odbiorców ze znakiem. Stąd wniosek, że w celu dokonania oceny, czy znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności, w jakich właściwy krąg odbiorców styka się z tym znakiem towarowym [wyroki: z dnia 22 czerwca 2006 r., Storck/OHIM, C-24/05 P, EU:C:2006:421, pkt 70, 71; z dnia 21 maja 2014 r., Bateaux mouches/OHIM (BATEAUX-MOUCHES), T-553/12, niepublikowany, EU:T:2014:264, pkt 58].

95 Podobnie artykuł 59 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 stanowi w szczególności, że w przypadku gdy unijny znak towarowy został zarejestrowany z naruszeniem przepisów art. 7 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia, nie może on zostać unieważniony, jeżeli w następstwie jego używania uzyskał on po swojej rejestracji charakter odróżniający dla towarów lub usług, dla których został zarejestrowany.

96 Uzyskanie przez znak charakteru odróżniającego w następstwie używania wymaga, by przynajmniej znacząca część właściwego kręgu odbiorców identyfikowała dzięki temu znakowi dane towary lub usługi jako pochodzące od określonego przedsiębiorstwa [wyroki: z dnia 1 lutego 2013 r., Ferrari/OHIM (PERLE'), T-104/11, niepublikowany, EU:T:2013:51, pkt 37; z dnia 22 marca 2013 r., Bottega Veneta International/OHIM (Kształt torebki), T-409/10, niepublikowany, EU:T:2013:148, pkt 75].

97 Uzyskanie charakteru odróżniającego w następstwie używania należy oceniać w sposób ścisły i precyzyjny. Zgłaszający musi przedstawić dowód, że sam ten znak, z pominięciem wszelkich innych znaków towarowych, które również mogą występować, wskazuje pochodzenie handlowe danych towarów (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Société des Produits Nestlé, C-215/14, EU:C:2015:604, pkt 66).

98 Poszczególne zarzuty szczegółowe podniesione przez skarżącego w ramach zarzutów drugiego i trzeciego można zebrać w ramach kilku zarzutów szczegółowych. Tak więc w istocie pierwszy zarzut szczegółowy dotyczy niemożności uzyskania przez zakwestionowany znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania. Drugi zarzut szczegółowy odnosi się do braku używania znaku towarowego w postaci, w jakiej został on zarejestrowany. Trzeci zarzut szczegółowy ma związek z brakiem używania znaku towarowego jako wskazania pochodzenia i jako znaku towarowego. Czwarty zarzut szczegółowy dotyczy niewystarczającego charakteru dowodów na uzyskanie charakteru odróżniającego w następstwie używania dla każdego towaru i każdej usługi, dla których zakwestionowany znak towarowy był pozbawiony charakteru odróżniającego ab initio, lub ogólnego charakteru dokonanej przez Izbę Odwoławczą oceny tych dowodów.

– W przedmiocie niemożności uzyskania przez zakwestionowany znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania

99 W ramach zarzutu drugiego skarżący twierdzi w istocie, że zakwestionowany znak towarowy nie może uzyskać charakteru odróżniającego w następstwie używania, ponieważ z przepisów CMF wynika, że wyrażenie „crédit mutuel" jest określeniem ustawowym o charakterze rodzajowym, po pierwsze, działalności bankowej wzajemnego kredytowania, a po drugie, banków wzajemnego finansowania zorganizowanych w sieci, których działalność polega na wzajemnym kredytowaniu. Ponadto żaden przepis CMF nie zezwala CNCM na przywłaszczenie sobie tych określeń ze szkodą dla innych podmiotów gospodarczych prowadzących lub mogących prowadzić działalność w zakresie wzajemnego kredytowania. W związku z tym w zakresie, w jakim ustawodawca francuski zamierzał pozostawić te pojęcia wolne z mocy prawa, biorąc pod uwagę ich znaczenie i cel, i w jakim inne podmioty są lub mogą być zgodnie z prawem uprawnione do ich używania, wyrażenie „crédit mutuel" nie może podlegać przywłaszczeniu i nie może uzyskać charakteru odróżniającego w następstwie używania.

100 EUIPO i interwenient kwestionują argumenty skarżącego.

101 W ramach niniejszego zarzutu szczegółowego skarżący zarzuca w istocie Izbie Odwoławczej, że nie wyciągnęła należytych konsekwencji z przepisów CMF, z których wynika, że zamiarem ustawodawcy francuskiego było zapewnienie możliwości korzystania z wyrażenia „crédit mutuel" przez każde przedsiębiorstwo zamierzające prowadzić działalność w zakresie wzajemnego kredytowania.

102 W tym względzie z orzecznictwa wynika, że w sytuacji określonej w art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001 fakt, że oznaczenie, które tworzy dany znak towarowy, jest rzeczywiście postrzegane przez właściwy krąg odbiorców jako wskazanie pochodzenia handlowego towaru lub usługi, stanowi rezultat gospodarczego wysiłku zgłaszającego znak. Okoliczność ta uzasadnia odejście od względów interesu ogólnego leżących u podstaw art. 7 ust. 1 lit. b)–d) tego rozporządzenia, które wymagają, aby znaki towarowe, o których mowa w tych przepisach, mogły być swobodnie używane w celu uniknięcia stworzenia nieuzasadnionej przewagi konkurencyjnej na rzecz jednego tylko podmiotu gospodarczego

[zob. wyrok z dnia 15 grudnia 2016 r., Mondelez UK Holdings & Services/EUIPO – Société des produits Nestlé (Kształt tabliczki czekolady), T-112/13, niepublikowany, EU:T:2016:735, pkt 67 i przytoczone tam orzecznictwo].

103 W związku z tym należy wskazać, że względy interesu ogólnego leżące u podstaw art. 7 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia 2017/1001, które wymagają zapewnienia możliwości swobodnego używania oznaczeń, które są opisowe, które nie są samoistnie odróżniające lub które stały się zwyczajowe, są wyraźnie wyłączone w ramach stosowania art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia.

104 Ponadto należy zauważyć, podobnie jak to uczyniło EUIPO, że ani rozporządzenie 2017/1001, ani orzecznictwo sądów Unii nie przewidują, by oznaczenie musiało wykazywać pewną „zdolność" do uzyskania charakteru odróżniającego w następstwie używania, ani tym bardziej, że art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001 nie ma zastosowania, w przypadku gdy znak towarowy składa się ze słów określających działalność regulowaną. Treść art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001, ani żadnego innego przepisu rozporządzenia 2017/1001 nie daje bowiem żadnych podstaw do stwierdzenia, że charakter ustawowy niektórych pojęć wyklucza możliwość uzyskania przez nie charakteru odróżniającego w następstwie używania.

105 Wynika z tego, że prawo Unii przewiduje możliwość uzyskania charakteru odróżniającego w następstwie używania przez każde oznaczenie pozbawione ab initio charakteru odróżniającego w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b)–d) rozporządzenia 2017/1001 i to nawet wtedy, gdy słowa, z których składa się sporne oznaczenie, oznaczają działalność regulowaną ustawą.

106 Tym samym należy oddalić ten argument skarżącego, ponieważ prowadzi on do ograniczenia zakresu stosowania art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001.

107 W konsekwencji niniejszy zarzut szczegółowy należy oddalić.

– *W przedmiocie braku używania znaku towarowego w postaci, w jakiej został on zarejestrowany*

108 Skarżący podnosi, że samo połączenie słów „crédit" i „mutuel" nie jest w stanie pełnić podstawowej funkcji znaku towarowego, a mianowicie funkcji wskazywania pochodzenia handlowego towarów i usług, co wynika w szczególności z faktu, że zakwestionowany znak towarowy był zawsze używany na piśmie z dodatkowymi elementami graficznymi, takimi jak logo, lub w połączeniu ze sloganem. A zatem to właśnie te ostatnie elementy pozwalają na określenie pochodzenia handlowego towarów i usług. Skarżący wnioskuje z tego zasadniczo, że właśnie takie używanie zakwestionowanego znaku towarowego jako części złożonych znaków towarowych nie pozwala mu na uzyskanie charakteru odróżniającego w następstwie używania.

109 EUIPO podnosi, że gdyby Sąd potwierdził, iż zakwestionowany znak towarowy był używany „jako indywidualny znak towarowy", to znaczy w sposób zapewniający konsumentowi, że dane towary lub usługi pochodzą od właściciela znaku jako jedynego przedsiębiorstwa odpowiedzialnego za ich jakość, przedstawione przez skarżącego argumenty dotyczące sposobu używania znaku towarowego należałoby oddalić. W takim przypadku fakt, że zakwestionowany znak towarowy był używany w nieznacznie stylizowanej postaci i w połączeniu ze wskazanymi dodatkowymi elementami graficznymi i słownymi, nie ma decydującego znaczenia, ponieważ właściciel znaku towarowego wykazał za pomocą sondażu, że to słowa „crédit" i „mutuel" stanowią dla znaczącej części właściwego kręgu odbiorców odesłanie do koncepcji banku.

110 W odniesieniu do używania słownego znaku towarowego Crédit Mutuel w ramach złożonych znaków towarowych interwenient przypomina, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem znak towarowy może uzyskać odróżniający charakter w następstwie używania go jako części zarejestrowanego znaku

towarowego lub w połączeniu z nim, a elementy słowne znaku towarowego są co do zasady bardziej odróżniające niż elementy graficzne. W konsekwencji to element słowny „crédit mutuel" jest łatwiejszy do zapamiętania, a nie logo i slogany, które odgrywają jedynie drugorzędną rolę.

111 W tym względzie należy przypomnieć, że uzyskanie charakteru odróżniającego może nastąpić zarówno w następstwie używania, jako części zarejestrowanego znaku towarowego, jednego z jego elementów, jak i w następstwie używania odrębnego znaku towarowego w połączeniu z zarejestrowanym znakiem towarowym. W tych dwóch przypadkach wystarczy, by w następstwie używania zainteresowany krąg odbiorców faktycznie rozpoznawał towar lub usługę oznaczone wyłącznie znakiem towarowym, o którego rejestrację wniesiono, jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa (wyroki: z dnia 7 lipca 2005 r., Nestlé, C-353/03, EU:C:2005:432, pkt 30; z dnia 17 lipca 2008 r., L & D/OHIM, C-488/06 P, EU:C:2008:420, pkt 49).

112 W rezultacie niezależnie od faktu, czy mamy do czynienia z używaniem oznaczenia jako części zarejestrowanego znaku towarowego, czy też w połączeniu z nim, podstawowym warunkiem jest to, by w następstwie tego używania oznaczenie mogło w odczuciu zainteresowanego kręgu odbiorców określać opatrzone nim towary jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Société des Produits Nestlé, C-215/14, EU:C:2015:604, pkt 65).

113 W pkt 111 i 112 zaskarżonej decyzji Izba Odwoławcza wskazała, że nawet gdyby zakwestionowany znak towarowy był używany w postaci różniącej się od postaci, w jakiej został zarejestrowany, okoliczność ta nie ma wpływu w niniejszej sprawie na stwierdzenie, że używanie w taki sposób umożliwiło kwestionowanemu znakowi towarowemu uzyskanie charakteru odróżniającego w następstwie używania. Zdaniem Izby Odwoławczej elementy, wespół z którymi używany był zakwestionowany znak towarowy, a mianowicie postać graficzna lub dodanie innych słownych znaków towarowych w formie sloganów, nie zmieniają bowiem jego charakteru odróżniającego.

114 Chociaż skarżący nie kwestionuje zasady, zgodnie z którą odróżniający charakter znaku towarowego może zostać uzyskany w następstwie używania tego znaku jako części zarejestrowanego znaku towarowego lub w połączeniu z nim, to podnosi, opierając się na orzecznictwie, że konieczne jest jeszcze, aby właściwy krąg odbiorców postrzegał część znaku towarowego lub znak towarowy odrębny od znaku, z którym był łączony, rozpatrywany oddzielnie, jako wskazujący pochodzenie towaru lub usługi, które oznacza.

115 W tym względzie należy zauważyć, jak czyni to skarżący, że właściciel znaku towarowego, o którego unieważnienie wniesiono, musi przedstawić dowód na to, że sam ten znak, z pominięciem wszelkich innych znaków towarowych, które również mogą występować, wskazuje pochodzenie handlowe danych towarów (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Société des Produits Nestlé, C-215/14, EU:C:2015:604, pkt 66).

116 W konsekwencji zasadność stwierdzenia Izby Odwoławczej w niniejszej sprawie, przypomnianego w pkt 113 powyżej, zależy – jak w istocie podnosi EUIPO – od tego, czy zakwestionowany znak towarowy był używany w sposób, który pozwala mu na samodzielne wskazywanie pochodzenia handlowego rozpatrywanych towarów i usług w sposób gwarantujący konsumentowi, że pochodzą one z określonego przedsiębiorstwa.

117 Kwestia ta zostanie zbadana poniżej w ramach analizy trzeciego zarzutu szczegółowego zarzutów drugiego i trzeciego.

– W przedmiocie braku używania zakwestionowanego znaku towarowego jako wskaźnika pochodzenia i w charakterze znaku towarowego

118 W ramach zarzutu drugiego skarżący podnosi zasadniczo, że wbrew temu, co stwierdziła Izba Odwoławcza, „zespół Crédit Mutuel" oznacza nie CNCM, czyli organ centralny, który nie prowadzi żadnej działalności bankowej i nie jest znany konsumentom, lecz – jak wskazuje CMF – ogólnie banki wzajemnego finansowania, które zorganizowały się zasadniczo w dwie niezależne i konkurencyjne grupy Crédit Mutuel Arkéa i CM11-CIC. Okoliczność ta uniemożliwia pełnienie przez kwestionowany indywidualny znak towarowy jego funkcji wskazywania pochodzenia, co potwierdza fakt, że w celu oznaczenia swoich towarów i usług dla swoich klientów Crédit Mutuel Arkéa i CM11-CIC, aby uniknąć niejasności, używają różnych znaków towarowych. Dodatkowo w celu odróżnienia się od swojego konkurenta Crédit Mutuel Arkéa posługuje się wyrażeniem „crédit mutuel" w połączeniu z logo innym niż logo używane przez CM11-CIC. W konsekwencji wyrażenie „crédit mutuel" rozpatrywane odrębnie nie pozwala odbiorcom na określenie pochodzenia handlowego rozpatrywanych towarów i usług.

119 W ramach zarzutu trzeciego skarżący podnosi, że w znacznej większości dokumentów przekazanych przez CNCM jako dowód uzyskania przez zakwestionowany znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania wyrażenie „crédit mutuel" nie jest używane jako znak towarowy dla oznaczania towarów i usług, lecz w odniesieniu do grupy Crédit Mutuel. Tymczasem takie odniesienie nie może stanowić używania oznaczenia jako znaku towarowego, pozwalającego wykazać uzyskanie charakteru odróżniającego dla poszczególnych z rozpatrywanych towarów i usług, ponieważ nie umożliwia ono zakwestionowanemu znakowi towarowemu pełnienia funkcji wskazywania pochodzenia, i to tym bardziej że wyrażenie „crédit mutuel" stanowi określenie ustawowe i rodzajowe samej działalności oraz usługodawców prowadzących tę działalność.

120 Podobnie, w zakresie, w jakim, po pierwsze, w sektorze bankowym nie ma zwyczaju, aby konsument personifikował markę, a po drugie, nie istnieje firma ani nazwa handlowa odpowiadająca dokładnie napisowi „Crédit Mutuel", przy czym używania wyrażenia „crédit mutuel" nie można również uznać za używanie firmy ani nazwy handlowej w sposób równoważny używaniu znaku towarowego.

121 EUIPO zauważa, że skarżący podnosi w istocie, iż używanie wykazane przez właściciela znaku towarowego stanowi używanie nie tyle „w charakterze indywidualnego znaku towarowego", lecz raczej używanie „w charakterze znaku wspólnego". W tym względzie EUIPO zgadza się z oceną Sądu co do zastosowania do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy orzecznictwa sądów Unii dotyczących używania znaku towarowego w zgodzie z jego podstawową funkcją, a w szczególności używania indywidualnego znaku towarowego jako wskazania zbiorowego pochodzenia handlowego.

122 Interwenient podnosi, że istnienie ewentualnej konkurencji w obrębie grupy Crédit Mutuel nie ma wpływu na możliwość uzyskania przez wyrażenie „crédit mutuel" charakteru odróżniającego w następstwie używania. W istocie bowiem, po pierwsze, Crédit Mutuel oznacza grupę o tej samej nazwie, co zostało uznane w szczególności przez francuską Conseil d'État (radę stanu) i francuski Autorité de la concurrence (urząd ochrony konkurencji). W rezultacie ze względu na to, że zakwestionowany znak towarowy jest wykorzystywany przez kilka prawnie powiązanych podmiotów gospodarczych, stanowi on dla odbiorców oznaczenie uznania przynależności do tej grupy.

123 Po drugie, istnienie znaków towarowych właściwych do oznaczania towarów i usług oferowanych, odpowiednio, przez skarżącego i CM11-CIC nie zmienia faktu używania „parasolowego znaku" Crédit Mutuel, ponieważ jest on systematycznie używany i stanowi oznaczenie przynależności do grupy, na które odbiorcy zwracają uwagę przy wyborze produktów bankowych

124 Po trzecie, okoliczność, że CNCM, jako organ centralny, nie prowadzi żadnej działalności bankowej i w efekcie nie jest zatem znana konsumentowi, jest pozbawiona znaczenia, ponieważ zgodnie z orzecznictwem nie jest konieczne, aby znak towarowy był używany przez właściciela tego znaku, a wystarczy, by był on faktycznie wykorzystywany przez upoważnione osoby trzecie, co ma miejsce w niniejszej sprawie.

125 Po czwarte, okoliczność, że skarżący używa logo odrębnego od logo stosowanego przez CM11-CIC, jest również pozbawiony znaczenia, ponieważ element słowny jest łatwiejszy do zapamiętania dla konsumenta i w tych okolicznościach to oznaczenie słowne Crédit Mutuel jest elementem wyróżniającym, pozwalającym odbiorcom na skojarzenie towarów i usług z tym samym pochodzeniem handlowym.

126 Po piąte, interwenient podnosi, że oznaczenie słowne Crédit Mutuel jest w rzeczywistości używane jako znak towarowy. W tym względzie przypomina on, że zgodnie z orzecznictwem używanie firmy lub nazwy handlowej może być uznane za używanie w odniesieniu do produktów finansowych nawet w braku umieszczenia oznaczenia na tych towarach, jeżeli osoba trzecia używa wspomnianego oznaczenia w taki sposób, że powstaje związek między firmą, nazwą handlową lub szyldem a danymi rozpatrywanymi towarami lub usługami. Interwenient dodaje, że oznaczenie Crédit Mutuel jest w istocie znakiem usługowym, który musi być wykorzystywany poprzez umieszczanie go na różnych nośnikach materialnych w związku z tymi usługami. Wreszcie przypomina, po pierwsze, że nie istnieje firma ani nazwa handlowa odpowiadająca dokładnie napisowi „Crédit Mutuel”, a po drugie, że wyrażenie „crédit mutuel” widnieje na przekazywanych dokumentach niezależnie od jakiejkolwiek informacji o rodzaju spółki, jak wskazała Izba Odwoławcza.

127 Po szóste, interwenient uważa, że przedstawione przez niego dokumenty wykazują, iż w odczuciu konsumentów słowny znak towarowy Crédit Mutuel odnosi się od wielu lat do produktów i usług bankowych oferowanych nie przez wszystkie banki wzajemnego finansowania lub spółdzielnie, lecz przez jeden jedyny bank, odpowiadający sieci bankowości, której CNCM jest organem centralnym.

128 W ramach omawianego zarzutu szczegółowego wchodzącego w zakres zarzutów drugiego i trzeciego skarżący twierdzi w istocie, że przedstawione przez interwenienta dowody pozwalają na stwierdzenie, że zakwestionowany znak towarowy oznacza co najwyżej grupę Crédit Mutuel, a zatem banki wzajemnego finansowania, które go tworzą, a nie CNCM, który jest właścicielem znaku towarowego. W związku z tym zakwestionowany znak towarowy był używany nie jako znak towarowy, lecz jako odniesienie do tej grupy. Okoliczność ta uniemożliwia pełnienie przez zakwestionowany indywidualny znak towarowy funkcji wskazywania pochodzenia i uzyskanie w ten sposób charakteru odróżniającego w następstwie używania.

129 Z orzecznictwa wynika, że uzyskanie przez znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania wymaga, by przynajmniej znacząca część właściwego kręgu odbiorców identyfikowała dzięki temu znakowi dane towary lub usługi jako pochodzące od określonego przedsiębiorstwa (zob. wyrok z dnia 15 grudnia 2016 r., Kształt tabliczki czekolady, T-112/13, niepublikowany, EU:T:2016:735, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).

130 Jeżeli zainteresowany krąg odbiorców lub co najmniej jego znacząca część rozpoznaje dzięki temu znakowi towarowemu, że towar pochodzi z określonego przedsiębiorstwa, należy na tej podstawie stwierdzić, że spełniona jest przesłanka wymagana przez art. 7 ust. 3 rozporządzenia 2017/1001 w celu rejestracji znaku towarowego (zob. wyrok z dnia 15 grudnia 2016 r., Kształt tabliczki czekolady, T-112/13, niepublikowany, EU:T:2016:735, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo).

131 Chociaż uzyskanie charakteru odróżniającego może nastąpić zarówno w następstwie używania jako części zarejestrowanego znaku towarowego jego elementu, jak i używania odrębnego znaku towarowego w połączeniu z zarejestrowanym znakiem towarowym, jak przypomniano w pkt 111 powyżej, z orzecznictwa wynika, że w następstwie tego używania zainteresowany krąg odbiorców

powinien faktycznie rozpoznawać towar lub usługę oznaczone wyłącznie znakiem towarowym, o którego rejestrację wniesiono, jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa. W rezultacie niezależnie od tego, czy mamy do czynienia z używaniem oznaczenia jako części zarejestrowanego znaku towarowego, czy też w połączeniu z nim, podstawowym warunkiem jest to, by w następstwie tego używania oznaczenie, o którego rejestrację w charakterze znaku towarowego wniesiono, mogło wskazywać zainteresowanemu kręgowi odbiorców, że opatrzone nim towary pochodzą z określonego przedsiębiorstwa (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Société des Produits Nestlé, C-215/14, EU:C:2015:604, pkt 64, 65).

132 Ponadto należy przypomnieć, że jeśli chodzi o uzyskanie charakteru odróżniającego w następstwie używania, rozpoznawanie przez właściwy krąg odbiorców towaru lub usługi jako pochodzącego od określonego przedsiębiorstwa musi być wynikiem używania znaku jako znaku towarowego. Wyrażenie „używanie znaku jako znaku towarowego" należy rozumieć jako odnoszące się do używania znaku po to, aby właściwy krąg odbiorców rozpoznawał towar jako pochodzący od określonego przedsiębiorstwa (zob. wyrok z dnia 22 czerwca 2006 r., Storck/OHIM, C-24/05 P, EU:C:2006:421, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

133 Tak więc nie każde używanie znaku towarowego stanowi używanie w charakterze znaku towarowego (wyrok z dnia 22 czerwca 2006 r., Storck/OHIM, C-24/05 P, EU:C:2006:421, pkt 62).

134 To właśnie w świetle powyższych rozważań należy zbadać, czy Izba Odwoławcza słusznie stwierdziła, że w niniejszym przypadku przedstawione przez interwenienta dowody mogą wykazać, iż zakwestionowany znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania go w sposób prowadzący do uznania przez zainteresowany krąg odbiorców, że oznacza on dane towary i usługi jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa.

135 Jak wynika z orzecznictwa przypomnianego w pkt 129–131 powyżej, w ocenie dowodów mających na celu wykazanie uzyskania przez znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania pierwszorzędne znaczenie ma używanie tego znaku zgodnie z jego podstawową funkcją, a mianowicie funkcją wskazywania pochodzenia handlowego towarów i usług z określonego przedsiębiorstwa.

136 Z zaskarżonej decyzji (s. 27–40) wynika, że interwenient przedstawił wiele dowodów w celu wykazania, że zakwestionowany znak towarowy jest znany właściwemu kręgowi odbiorców i że w związku z tym uzyskał on charakter odróżniający w następstwie używania. Na dowody te składają się sondaże opinii publicznej, dowody uczestnictwa grupy Crédit Mutuel w partnerstwach, informacje finansowe, w tym informacje o różnych rankingach grupy Crédit Mutuel, oraz kampanie reklamowe.

137 Wnioski wyciągnięte przez Izbę Odwoławczą z tych dowodów co do pochodzenia handlowego towarów i usług oznaczonych zakwestionowanym znakiem towarowym nie są jasne. Izba Odwoławcza wskazuje bowiem, że właściwy krąg odbiorców postrzega zakwestionowany znak towarowy jako wskazanie pochodzenia towarów i usług bankowych albo od „właściciela", czyli CNCM (pkt 97, 105, 108, a także, zasadniczo, pkt 99 i 100 zaskarżonej decyzji), albo „od banku" lub „z banku" (pkt 103, 104 i 107 zaskarżonej decyzji), albo z „grupy Crédit Mutuel", z „sieci Crédit Mutuel" lub z „przedsiębiorstwa grupy Crédit Mutuel" (pkt 104 i 116 zaskarżonej decyzji).

138 W tym względzie należy przypomnieć, że zakwestionowany znak towarowy jest znakiem indywidualnym. Chociaż interwenient jest właścicielem francuskiego znaku towarowego Crédit Mutuel, zarejestrowanego jako znak wspólny, w odniesieniu do którego cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) stwierdził w swoim wyroku z dnia 27 lutego 2018 r., na podstawie dowodów podobnych do tych, jakie zostały przedstawione przez interwenienta w ramach postępowania przed EUIPO, że w następstwie używania znak ten uzyskał charakter odróżniający, to interwenient nie zdecydował się na zarejestrowanie zakwestionowanego znaku towarowego jako wspólnego znaku

towarowego Unii Europejskiej. Ponadto w ramach postępowania przed Wydziałem Unieważnień kładł on nacisk na okoliczność, że zakwestionowany znak towarowy został zgłoszony i zarejestrowany jako indywidualny znak towarowy (zob. s. 4 decyzji Wydziału Unieważnień).

139 Strony zgadzają się także co do tego, że zakwestionowany znak towarowy nie jest używany przez swojego właściciela, CNCM, który nie jest bankiem wzajemnego finansowania, a zatem nie prowadzi samodzielnie działalności bankowej. Interwenient twierdzi bowiem, że zakwestionowany znak towarowy jest wykorzystywany przez szereg podmiotów należących do grupy Crédit Mutuel i stanowi tym samym dla odbiorców oznaczenie uznania przynależności do tej grupy.

140 Bezsporne jest również, że banki będące częścią grupy Crédit Mutuel i wykorzystujące zakwestionowany znak towarowy zorganizowały się głównie, co wynika też z pkt 88 zaskarżonej decyzji, w dwie niezależne i konkurencyjne grupy Crédit Mutuel Arkéa i CM11-CIC, które w celu oznaczenia swoich towarów i usług w kontaktach z klientami używają zakwestionowanego znaku towarowego w połączeniu z innymi znakami towarowymi lub łączą je z własnymi logo.

141 Nie jest jednak wykluczone, że takie wspólne używanie indywidualnego zakwestionowanego znaku towarowego pozwala na uzyskanie przez niego charakteru odróżniającego w następstwie używania.

142 Jak wynika bowiem z pkt 135 powyżej, w ramach oceny uzyskania przez znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania niezbędne jest, by używanie to było zgodne z podstawową funkcją znaku towarowego. W przypadku indywidualnych znaków towarowych, takich jak zakwestionowany znak towarowy, ich podstawowa funkcja polega na zagwarantowaniu konsumentowi lub użytkownikowi końcowemu identyfikacji pochodzenia towaru lub usługi oznaczonych tym znakiem poprzez umożliwienie im odróżnienia, bez ryzyka pomyłki, tego towaru lub tej usługi od towarów lub usług mających inne pochodzenie. Ażeby znak towarowy mógł bowiem spełniać swoją rolę zasadniczego elementu w ustanowionym i utrzymywanym na mocy traktatu systemie niezakłóconej konkurencji, musi on stanowić gwarancję tego, iż wszystkie oznaczone nim towary lub usługi zostały wytworzone lub dostarczone pod kontrolą jednego przedsiębiorstwa, któremu można przypisać odpowiedzialność za ich jakość [zob. podobnie i analogicznie wyroki: z dnia 8 czerwca 2017 r., W.F. Gözze Frottierweberei i Gözze, C-689/15, EU:C:2017:434, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 7 czerwca 2018 r., Schmid/EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark (Steirisches Kürbiskernöl), T-72/17, odwołanie w toku, EU:T:2018:335, pkt 44].

143 Wynika z tego, że w celu ustalenia, czy indywidualny znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie jego wspólnego używania, należy ustalić, czy gwarantuje on konsumentom, że dane towary lub usługi pochodzą z określonego przedsiębiorstwa, które należy rozumieć jako jedno przedsiębiorstwo, pod którego kontrolą są one wytwarzane lub świadczone i któremu w konsekwencji może zostać przypisana odpowiedzialność za jakość tych towarów lub usług.

144 W niniejszej sprawie należy zbadać, czy interwenienta, a mianowicie właściciela zakwestionowanego znaku towarowego, należy uznać za „jedno przedsiębiorstwo” w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 142 powyżej, jak tenże twierdzi, ze względu na związki prawne i handlowe łączące członków grupy Crédit Mutuel, skutkiem czego związek między zakwestionowanym znakiem towarowym a towarami i usługami świadczonymi przez członków tej grupy pozwoliłby na uznanie, że ów znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania.

145 W tym kontekście należy zatem ustalić, czy interwenient sprawuje kontrolę nad towarami i usługami świadczonymi przez banki należące do grupy Crédit Mutuel, które faktycznie korzystają z tego znaku towarowego, tak by konsumenci mogli postrzegać dane towary lub usługi jako pochodzące z jednego przedsiębiorstwa, któremu można przypisać odpowiedzialność za ich jakość.

146 W tym względzie należy zauważyć, że CNCM jest centralnym organem grupy Crédit Mutuel. Zgodnie z art. L. 512–56 CMF reprezentuje on wspólnie kasy wzajemnego finansowania w celu ochrony ich praw i wspólnych interesów, sprawowania kontroli administracyjnej, technicznej i finansowej w zakresie organizacji i zarządzania każdej kasy finansowania wzajemnego, jak również podejmuje wszelkie niezbędne kroki w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania wzajemnego finansowania. Na mocy art. R.512–20 CMF kasy wzajemnego finansowania zobowiązują się do przestrzegania statutów, regulaminów wewnętrznych, poleceń i decyzji CNCM. Jak wynika z jego statutu, CNCM działa w formie stowarzyszenia.

147 W odpowiedzi na pytanie pisemne Sądu interwenient przypomniał swoje zadania jako organu centralnego grupy Crédit Mutuel i stwierdził, że sprawuje kontrolę administracyjną, techniczną i finansową nad członkami sieci, a także podejmuje niezbędne kroki w celu zapewnienia płynności i wypłacalności każdej z kas należących do grupy.

148 Niemniej jednak okoliczności te nie pozwalają na wykazanie, że sprawuje on również kontrolę nad towarami i usługami świadczonymi przez banki należące do grupy Crédit Mutuel w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 142 powyżej.

149 Wbrew twierdzeniom interwenienta, nawet jeśli grupa Crédit Mutuel jest jednym przedsiębiorstwem w rozumieniu prawa konkurencji lub wymogów ostrożnościowych, jak wynika z różnych decyzji i aktów wydanych przez organy europejskie i krajowe przywołanych w tym względzie przez interwenienta, to takie stwierdzenie nie pozwala samo w sobie na stwierdzenie, że interwenient jako centralny organ tej grupy stanowi również jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 142 powyżej. Pojęcie to ma bowiem autonomiczną treść w prawie unijnych znaków towarowych, rozumianą zgodnie z orzecznictwem przypomnianym powyżej, i nie może być mylone ani stosowane w drodze analogii z pojęciami zakorzenionymi w innych dziedzinach prawa Unii, takich jak prawo konkurencji lub nadzór ostrożnościowy nad instytucjami kredytowymi.

150 Kryteria stosowane przy ocenie istnienia grupy Crédit Mutuel do celów nadzoru ostrożnościowego lub do celów stosowania prawa konkurencji nie są bowiem takie same jak kryteria stosowane w celu oceny, czy istnieje „jedno przedsiębiorstwo” w rozumieniu orzecznictwa dotyczącego używania indywidualnego unijnego znaku towarowego zgodnie z jego podstawową funkcją.

151 W tym ostatnim przypadku jedynym istotnym kryterium jest to, czy używanie zakwestionowanego znaku towarowego w odniesieniu do towarów dostarczanych i usług świadczonych przez członków grupy Crédit Mutuel gwarantuje konsumentom, że rzeczone towary i usługi pochodzą od jednego przedsiębiorstwa, pod którego kontrolą owe towary i usługi są dostarczane lub świadczone i któremu w konsekwencji można przypisać odpowiedzialność za ich jakość. Interwenient nie wykazał jednak, że tak właśnie jest w przypadku grupy Crédit Mutuel.

152 Argumenty wysunięte przez interwenienta w celu wykazania, że sprawuje on pośrednio, lecz w sposób nieunikniony kontrolę nad jakością towarów i usług instytucji bankowych należących do grupy Crédit Mutuel, nie są przekonujące. Utrzymuje on bowiem, że przymiotami, których konsument poszukuje w przypadku wiarygodnego banku, są kondycja finansowa, wypłacalność i płynność instytucji bankowych. Ponieważ sprawuje on w tym względzie kontrolę nad instytucjami należącymi do tej grupy, jest z tego powodu również odpowiedzialny za jakość oferowanych przez nie towarów i usług.

153 Niemniej jednak odpowiedzialność za kontrolę w sensie ostrożnościowym, nawet jeśli kontrola ta może mieć wpływ na postrzeganie przez klientów banków należących do grupy Crédit Mutuel, przyczyniając się do tworzenia ich wizerunku „banków wiarygodnych”, nie pozwala stwierdzić, że oprócz nadzorowania ich sytuacji finansowej interwenient sprawuje również kontrolę nad towarami i usługami świadczonymi na rzecz konsumentów, co pozwalałoby przypisać mu odpowiedzialność za ich jakość. Tymczasem wyłącznie to ostatnie kryterium umożliwiałoby przyjęcie, że zakwestionowany indywidualny znak towarowy, którego interwenient jest właścicielem, wskazuje, że oznaczone nim

towary i usługi pochodzą z jednego przedsiębiorstwa, co pozwalałoby mu w rezultacie, poprzez zagwarantowanie ich pochodzenia handlowego, uzyskać charakter odróżniający w następstwie jego wspólnego używania przez członków grupy Crédit Mutuel.

154 Wynika z tego, że w niniejszej sprawie zakwestionowany znak towarowy nie był używany zgodnie z jego podstawową funkcją wskazywania pochodzenia handlowego towarów i usług z jednego przedsiębiorstwa, pod którego kontrolą są one wytwarzane lub świadczone i któremu można przypisać odpowiedzialność za ich jakość, lecz – jak podnoszą w istocie EUIPO i skarżący – jako wskazanie zbiorowego pochodzenia handlowego lub, dokładniej rzecz biorąc, jako wskazanie, że rozpatrywane towary i usługi pochodzą od producenta lub usługodawcy należącego do stowarzyszenia lub zrzeszenia banków będących członkami grupy Crédit Mutuel. Ponadto interwenient twierdzi w sposób wyraźny (zob. argumenty interwenienta przywołane w pkt 122–127 powyżej), że zakwestionowany znak towarowy stanowi dla właściwego kręgu odbiorców oznaczenie uznania przynależności do grupy Crédit Mutuel.

155 Tymczasem taki sposób używania zakwestionowanego znaku towarowego jako wskazania pochodzenia towarów lub usług z jednego z banków należących do grupy Crédit Mutuel może ewentualnie pozwolić na uznanie, że to znak wspólny pełni swoją funkcję wskazywania pochodzenia. W odróżnieniu bowiem od indywidualnego znaku towarowego, unijny znak wspólny nie odnosi się do towarów lub usług pochodzących z jednego przedsiębiorstwa, lecz pozwala zgodnie z art. 74 rozporządzenia 2017/1001 na określenie pochodzenia handlowego oznaczonych nim towarów lub usług jako pochodzących od członków stowarzyszenia będącego właścicielem danego znaku towarowego (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 czerwca 2017 r., W.F. Gözze Frottierweberei i Gözze, C-689/15, EU:C:2017:434, pkt 50; z dnia 20 września 2017 r., The Tea Board/EUIPO, od C-673/15 P do C-676/15 P, EU:C:2017:702, pkt 57).

156 Argument interwenienta, zgodnie z którym konsument dokonuje powiązania usług bankowych oferowanych pod znakiem towarowym Crédit Mutuel z grupą Crédit Mutuel, rozróżniając je w ten sposób od usług innego pochodzenia, stanowi raczej ilustrację używania tego znaku jako znaku wspólnego, a nie indywidualnego.

157 Jednak, jak wskazano w pkt 138 powyżej, zakwestionowany znak towarowy został zarejestrowany jako indywidualny znak towarowy, a nie jako znak wspólny.

158 Ponieważ interwenient nie wykazał, że zakwestionowany znak towarowy spełnia podstawową funkcję wskazywania pochodzenia handlowego, a mianowicie gwarancji, że towary i usługi nim oznaczone pochodzą od jednego przedsiębiorstwa, pod którego kontrolą są one dostarczane i któremu można w rezultacie przypisać odpowiedzialność za ich jakość w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 142 powyżej, Izba Odwoławcza niesłusznie stwierdziła, że znak ten uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania przez członków grupy Crédit Mutuel.

159 Wniosek ten potwierdza podniesiona przez skarżącego okoliczność, że do oznaczania swoich towarów i usług w kontaktach ze swoimi klientami Crédit Mutuel Arkéa i CM11-CIC, dwie niezależne i konkurencyjne grupy, w których zorganizowane są banki wzajemnego finansowania należące do stowarzyszenia, którego interwenient jest organem centralnym, używają oprócz zakwestionowanego znaku towarowego różnych innych znaków lub łączą go z konkretnym logo w celu wskazania pochodzenia handlowego tych towarów i usług jako pochodzących z jednej lub z drugiej z tych grup. Okoliczność ta nie jest podważana przez interwenienta, który uważa jednak, że nie ma ona znaczenia, ponieważ istnienie znaków towarowych przeznaczonych do oznaczania towarów i usług proponowanych odpowiednio przez skarżącego i CM11-CIC nie zmienia w niczym faktu używania „parasolowego znaku” Crédit Mutuel, który interwenient, jak się wydaje, postrzega jako znak towarowy używany przez zespół banków należących do grupy Crédit Mutuel.

160 Jednakże, jak zauważono w pkt 154 powyżej i jak twierdzi sam interwenient, zakwestionowany znak towarowy, nawet jeśli należałoby go rozumieć jako „znak parasolowy", stanowi oznaczenie przynależności do grupy i wskazuje tym samym co najwyżej zbiorowe pochodzenie towarów i usług z grupy Crédit Mutuel.

161 Tymczasem, jak wynika z orzecznictwa przypomnianego w pkt 131 powyżej, konieczne jest, aby w odczuciu właściwego kręgu odbiorców zakwestionowany indywidualny znak towarowy samodzielnie określał oznaczone nim towary i usługi jako pochodzące z jednego przedsiębiorstwa w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 142 powyżej.

162 W tym kontekście należy jeszcze zauważyć, że Izba Odwoławcza błędnie stwierdziła w pkt 97 zaskarżonej decyzji, że sondaże opinii publicznej – przedstawione przez interwenienta w charakterze dowodu uzyskania przez zakwestionowany znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania – wykazują „jednoznacznie", iż właściwy krąg odbiorców postrzega zakwestionowany znak towarowy w ten sposób, że identyfikuje on towary i usługi bankowe jako pochodzące od interwenienta. Z sondaży tych wynika bowiem, że respondenci kojarzą oznaczenie Crédit Mutuel z bankiem lub, bardziej ogólnie, z instytucją finansową, a nawet z produktem bankowym takim jak pożyczka. Rzeczone sondaże mogą zatem wykazać co najwyżej, że w odczuciu właściwego kręgu odbiorców oznaczenie Crédit Mutuel odnosi się do towarów i usług należących do sektora bankowego lub do instytucji bankowej lub finansowej, która je oferuje. Ponadto to właśnie z tego powodu zakwestionowany znak towarowy został uznany za opisowy dla tych towarów i usług, mających związek z działalnością bankową.

163 Przedstawiony przez interwenienta fakt, że określony procent respondentów wskazuje, iż spotkało się z „nazwą" Crédit Mutuel, nie jest w żaden sposób dowodem na kojarzenie przez właściwy krąg odbiorców zakwestionowanego znaku towarowego z interwenientem, ale co najwyżej, że są zaznajomieni z tym wyrażeniem, które w ich opinii stanowi nawiązanie do banku, instytucji finansowej lub produktu bankowego.

164 Wniosku zawartego w pkt 158 powyżej nie podważają też pozostałe argumenty interwenienta.

165 Po pierwsze, należy odrzucić argument, zgodnie z którym aby znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania, nie jest konieczne, aby był on wykorzystywany przez właściciela tego znaku, lecz wystarczy, by był faktycznie wykorzystywany przez upoważnione osoby trzecie, co ma miejsce w niniejszej sprawie w odniesieniu do zakwestionowanego znaku towarowego.

166 Orzecznictwo, na którym opiera się w tym względzie interwenient, dotyczy bowiem dowodu rzeczywistego używania znaku towarowego za zgodą jego właściciela w rozumieniu art. 18 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001, ponieważ takie rzeczywiste używanie należy uznać za używanie przez właściciela. Niemniej jednak należy stwierdzić, że nie istnieje przepis analogiczny do przepisu art. 18 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 w odniesieniu do uzyskania przez znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania, a zatem nie można z góry założyć, że używanie znaku towarowego przez osobę trzecią za zgodą właściciela pozwala na wykazanie uzyskania przez znak towarowy charakteru odróżniającego w następstwie używania.

167 W istocie, chociaż Trybunał uznał, że wymogi obowiązujące w zakresie oceny rzeczywistego używania znaku towarowego w rozumieniu art. 18 ust. 1 rozporządzenia 2017/1001 są analogiczne do tych dotyczących uzyskania przez oznaczenie charakteru odróżniającego w następstwie używania do celów jego rejestracji w rozumieniu art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., Colloseum Holding, C-12/12, EU:C:2013:253, pkt 34), to jednak nie odniósł się w tym względzie do wymogów wynikających z art. 18 ust. 2 tego rozporządzenia.

168 W konsekwencji przytoczone przez interwenienta orzecznictwo dotyczące stosowania art. 18 ust. 2 rozporządzenia 2017/1001 pozostaje bez znaczenia w ramach stosowania art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia.

169 Po drugie, argument interwenienta, zgodnie z którym nawet jeżeli firma lub nazwa handlowa sama w sobie nie ma na celu odróżnienia towarów lub usług, można przyjąć używanie takiej firmy „dla towarów lub usług", w przypadku gdy osoba trzecia używa wspomnianego oznaczenia w sposób prowadzący do ustanowienia związku między oznaczeniem stanowiącym firmę lub nazwę handlową a sprzedawanymi przez nią towarami lub świadczonymi przez nią usługami (wyrok z dnia 11 września 2007 r., Céline, C-17/06, EU:C:2007:497, pkt 21–23), nie pozwala na stwierdzenie, że zakwestionowany znak towarowy wskazuje właściciela jako źródło rozpatrywanych towarów i usług. Jak bowiem wskazała Izba Odwoławcza w pkt 117 zaskarżonej decyzji, właścicielem znaku towarowego jest interwenient, którego firma to „Confédération nationale du Crédit mutuel". Zakwestionowany znak towarowy nie odpowiada zatem jego firmie.

170 W świetle powyższych rozważań należy uwzględnić zarzuty drugi i trzeci skargi i stwierdzić częściową nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Izba Odwoławcza stwierdziła, że zakwestionowany znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania w odniesieniu do towarów i usług należących do pierwszej kategorii, dla których jest opisowy i nie ma charakteru odróżniającego, bez konieczności badania pozostałych zarzutów szczegółowych skarżącego, podniesionych w celu zakwestionowania dokonanej przez Izbę Odwoławczą oceny charakteru odróżniającego uzyskanego w następstwie używania zakwestionowanego znaku towarowego.

W przedmiocie kosztów

171 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponadto zgodnie z art. 134 ust. 2 regulaminu postępowania Sąd rozstrzyga o podziale kosztów, jeżeli więcej niż jedna strona przegrała sprawę. Wreszcie zgodnie z art. 134 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron, każda z nich pokrywa własne koszty. Jednakże, jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, Sąd może orzec, że jedna ze stron pokrywa, oprócz własnych kosztów, część kosztów poniesionych przez stronę przeciwną.

172 W niniejszej sprawie skarżący wniósł o obciążenie EUIPO i interwenienta kosztami postępowania. EUIPO wniosło o obciążenie skarżącego i interwenienta kosztami postępowania. Interwenient wniósł o obciążenie skarżącego kosztami postępowania.

173 W tych okolicznościach, mając na względzie fakt, że EUIPO i interwenient przegrali sprawę w odniesieniu do niektórych żądań, należy postanowić, że w zakresie kosztów związanych ze skargą główną skarżący pokrywa jedną trzecią własnych kosztów oraz jedną trzecią kosztów EUIPO i interwenienta, EUIPO pokrywa dwie trzecie własnych kosztów oraz dwie trzecie kosztów poniesionych przez skarżącego, a interwenient pokrywa dwie trzecie własnych kosztów. Interwenient pokrywa koszty związane z skargą wzajemną.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

1) **Stwierdza się nieważność decyzji Piątej Izby Odwoławczej Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) z dnia 8 listopada 2017 r. (sprawa R 1724/2016-5) w zakresie, w jakim stwierdziła ona, że zakwestionowany znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w następstwie używania w odniesieniu do towarów i usług, dla których był opisowy i nie miał charakteru odróżniającego.**

2) **W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.**

3) **Skarga wzajemna zostaje oddalona.**

4) **Crédit Mutuel Arkéa pokrywa jedną trzecią własnych kosztów oraz jedną trzecią kosztów poniesionych przez EUIPO i Confédération nationale du Crédit mutuel w związku ze skargą główną.**

5) **EUIPO pokrywa dwie trzecie własnych kosztów oraz dwie trzecie kosztów poniesionych przez skarżącego w związku ze skargą główną.**

6) **Confédération nationale du Crédit mutuel pokrywa dwie trzecie własnych kosztów poniesionych w związku ze skargą główną oraz koszty związane ze skargą wzajemną.**

Prek Buttigieg Berke

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 24 września 2019 r.

Podpisy